

Hava Aracı Mezarlıkları, Hurdalıkları ve Geri Dönüşüm Alanları "Uçaklar Ölmek İçin Nereye Gidiyor?"

Can EREL
Uçak Mühendisi
can.erel@canerel.com.tr

Kullanımdaki hava araçlarının hizmet süresi sonrası bekletme, yeniden işlevlendirme, hurdaya ayırma, geri dönüşüm ve çöpe ayrılması her zaman önemli bir faaliyet olmuştur; ancak COVID-19 salgının havacılığa darbesi denilebilecek etki ile değişen iş hacmi, iş yapma şekilleri bu konuya önceki dönemle kıyaslanmayacak ölçüde önem kazandırmıştır.

Yıllardır değişik vesileler ve farklı faydalarını de paylaşarak bu konun, "Üretim Havacılığı" ve Tüketim Havacılığı" segmentlerine ilave olarak, havacılık endüstrimizin bir sistematik faaliyet alanı olması, her geçen gün kontenjanları hızla artan doğrudan havacılık öğretim programlarından mezun olacaklar için oluşturacağı istihdam potansiyelinin de küresel pazardan sağlanacak kazançlar kadar değerli olduğunun altını çizerek paylaşırım; önceki makalelerimden biri birisi kaynakçada da var.

Bu gün de, bu işlemlerin gerçekleştirildiği, hava aracı mezarlıkları, hurdalıkları ve geri dönüşüm alanları dünyanın en gizemli yerlerindedir; çok da bilinmez. Bu önemli endüstriyel faaliyetin belli bir sistematik içinde ülkemizde başlamasına geç kaldığımızı ilgililere yeniden anımsatırken bir havacılık yayını tarafından düzenlenen bir anketi de bilginin ölçülmesi ve tazelenmesi için paylaşmak istedim:

1. Hava aracı mezarlıkları genellikle çöllerde bulunur. Neden?

- Uçaklar o kadar büyük ki başka hiçbir yere sığmazlar.
- Gürültü ve kirlilik nedeniyle nüfus merkezlerinden uzakta kururlar.
- Aşırı ısı, uçağı yok eder, böylece kimsenin onları geri dönüştürme konusunda endişelenmesine gerek kalmaz
- Kuru iklim daha az korozyona neden olur

2. Arizona Davis-Monthan Hava Üssü'nde dünyanın en büyük ve bu faaliyetin simgesi kabul edilen uçak geri dönüşüm tesisi olan orijinal mezarlığın tam adı nedir?

- 309 Hava Kuvvetleri Arsenal
309. Uçak ve Helikopter Depolama Alanı
309. Uçak Tamir ve İmha Birimi
309. Havacılık ve Uzay Bakım ve Yenileme Grubu

3. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra, 309. Grup, Boeing B-52 bombardıman uçaklarını hızla sökmek için özel bir araç kullanmaya başladı. O araç hangisidir?

- Nükleer testere
- Dünyanın en güçlü lazeri
- Dev bir gilyotin
- Bir fıçı asit

4. Son yıllarda epeyce Airbus A380 (en büyük yolcu uçağı) hurdaya ayrılmaya başladı. Bu dev uçakların sökülmesinde uzmanlaşan Avrupa tesisi nerededir?

- a. Twente, Hollanda
- b. Cotswolds, İngiltere
- c. Teruel, İspanya
- d. Tarbes, Fransa

5. Moskova'daki Khodynka sahası, çürüyen Sovyet askeri jetleriyle dolu olduğu için Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra en bilinen hava aracı mezarlıklarından biri haline geldi. Bu yerin Rusya için tarihi önemi neydi?

- a. Rusya'nın en kötü uçak felaketinin yeri
- b. Rusya'nın ilk uçak uçuşunun yapıldığı yeri
- c. Yuri Gagarin'in doğum yeri
- d. Süper gizli MiG-28 savaş uçaklarının test tesisiydi.

6. COVID-19 salgınında 2020 yılında yaşanan zirve, şimdiye kadarki en fazla sayıda uçağın faaliyet dışı kalmasına sebep oldu. O yılın sonunda, dünya ticari uçak filosunun ne kadarı uzun süreli depodaydı?

- a. Yaklaşık $\frac{1}{5}$
- b. Yaklaşık $\frac{1}{3}$
- c. Yaklaşık $\frac{1}{4}$
- d. Yaklaşık $\frac{1}{2}$

7. Rassokha hava aracı mezarlığı, Avrupa'nın en ünlü mezarlıklarından biriydi. Hizmet dışı bırakılmış Sovyet helikopterlerinden oluşan etkileyici bir koleksiyona ev sahipliği yapıyordu. Tesislerinde başka ne oldu?

- a. İkinci Dünya Savaşı dönemi deneysel Alman uçağı
- b. UFO manzaraları
- c. Radyasyon
- d. Sovyet süpersonik uçakları

8. Uçak mezarlıkları dünyanın her yerinde bulunuyor ama uzay aracı mezarlığını nerede bulabilirsiniz?

- a. Antarktika çölünde
- b. Cehennem Kapılarında, Türkmenistan'daki Darvaza gaz krateri
- c. Pasifik Okyanusu'ndaki Point Nemo civarında
- d. Brownsville, Teksas'ın yaklaşık 19 mil (30 km) doğusunda

9. Uçaklar, mezarlıklara veya diğer geri dönüşüm tesislerine gitmeden önce ortalama olarak kaç yıl hizmet veriyor?

- a. 20-30
- b. 30-40
- c. 10-20
- d. 5-10

10. Uçağın hangi parçası genellikle geri dönüştürülemez?

- a. Kablolar, piller ve diğer elektronik cihazlar
- b. gövde
- c. Plastik iç bileşenler
- d. Motorlar ve iniş takımı

İlgili (Devlet Kurumları – Endüstri Kuruluşları – TOBB) tarafların tam bir işbirliği ve mutabakatı ile son şekli verildikten sonra Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından son şekli verilerek geçerlilik kazanmak üzere ilgili Bakanlıklara sunulan düzenleme bir an önce onaylanır, ülkemizin sahip olduğu avantajlarla uygulama alanları ve aşamaları hayat bulur, istihdam sağlanır...

...havacılığa ilave olacak bu endüstri kolu faaliyet keyfini de yüce Türk Milleti sürer dilerim.

Kaynakça :

1. ATH; "[Boneyards, Scrap Yards And Recycling: Where Aircraft Go To Die?](#)"
2. Can EREL; "[Hizmet Dışı Kalan Hava Araçlarından Yararlanma... Fırsat Kapıda!](#)"

Tabilmek